

**PROJEKTO “CREATE COUNTY”
REKOMENDACIJOS PAGERINTI VERSLO
PARAMOS PRIEMONES JAUNIEMS
ŽMONĖMS LIETUVOJE**

Projekto partneris Lietuvoje:

Inovacijų biuras

Projektas finansuojamas:

Vilnius

Rugpjūtis 2016

ĮVADAS

Projektas "Create County" ("Kurk savo kraštui") baigiasi rugpjūčio pabaigoje. Latvijoje ir Lietuvoje studentų komandos vystė skirtingus verslo projektus, sukurdami ekonominę vertę. Viso projekto laikotarpiu buvo įkurta 16 naujų įmonių, sukurtos 7 naujos darbo vietos, projektams finansuoti pritraukta apie 180 000 eurų lėšų.

Erasmus+ programos projekto "Create County" vienas iš tikslų - įvertinti esamas verslo paramos priemones jaunimui abejojose šalyse ir pateikti rekomendacijas, kaip šias priemones pagerinti.

REKOMENDACIJOS

Pažymėtina, kad 2014-2016 m. laikotarpiu, kuomet projektas buvo pradėtas Latvijoje, o vėliau ir Lietuvoje, dar nebuvo prienos daugelis 2014-2020 m. ES planavimo periodo verslo paramos priemonių. Taigi buvo neįmanoma įvertinti esamų efektyviausių sprendimų. Nepaisant to, dirbant su studentų komandomis ir susiduriant su pagrindiniais iššūkiais, kuriuos komandos turėjo įveikti, pateiktos rekomendacijos Lietuvos valdžios institucijoms, savivaldybėms ir aukštosioms mokykloms.

1. Viena iš didžiausių kliūčių pradėti verslą yra apsisprendimas. Sprendimas kurti verslą reiškia, jog reikia padengti verslo įsteigimo ir administravimo kaštus, pradėti mokėti mokesčius vos tik įsteigus įmonę, net ir tuo atveju, jeigu idėja nepasiteisino. Daugelis jaunuolių turi abejonių ar bijo įkurti įmonę ir pradėti savo verslą. **Sprendimas šiai problemai galėtų būti atvirųjų įmonių verslo inkubatoriuose ar savivaldybėse įkūrimas, kur jauni žmonės galėtų išbandyti savo verslo idėją. Tokiose įmonėse būtų vienas vadovas/buhalteris, kuris pasirašytų reikiamus dokumentus ir užtikrintų, kad verslo idėjos įgyvendinamos laikantis galiojančių teisės aktų.** Taigi tokiose įmonėse jauni žmonės galėtų teikti paslaugas ar siūlyti savo produktus, taip įsitikindami, ar šie yra paklausūs, įgytų patirties, kol galiausiai jie būtų pakankamai pasitikintys savimi ir pasirengę įkurti savo įmones.
2. Vienas iš veiksnių, trukdančių pradėti verslą yra mokesčių reglamentavimas ir mokesčių tarifai. Pakankamai dažnai įmonės yra įkuriamos, tačiau jos veikia "šešėlinėje ekonomikoje", bent jau pačioje pradžioje. Be to, nuolatiniai teisinių aktų, mokesčių, taisyklių pasikeitimai pareikalauja daug enerijos ir žinių arba jaunas verslininkas privalo įdarbinti specialistą, kas tampa didžiule finansine našta. Verslo pradžioje svarbus kiekvienas uždirbtas euras, nulemiantis verslo sėkmę ar verslo žlugimą. Tokios įmonės dažniausiai neturi didelės įtakos valstybės biudžetui. **Todėl siūloma sukurti naują įmonės tipą: Beta įmonė. Tokios įmonės turėtų teisinį statusą, tačiau nemokėtų jokių mokesčių ir neteiktų jokių ataskaitų. Taip pat**

tokios įmonės turėtų supaprastintą įsteigimo ir likvidavimo tvarką. Beta statusas būtų suteikiamas tokioms įmonėms, kurių metinė apyvarta neviršytų 3000 eurų. Tokiu atveju kiekvienas galėtų išbandyti save versle, o nedidelė apyvarta užtikrintų, kad šios įmonės neiškreiptų konkurencijos ir neturėtų įtakos mažesniajam valstybės biudžetui.

3. Didžiausia problema pradedančiajam verslui yra reikiamų lėšų pritraukimas. Paprastai privačios investicijos gaunamos išskirtinai asmeninių kontaktų dėka. Nors nemažai lėšų yra skiriama rizikos investiciniams fondams, tačiau šios lėšos išmokamos įmonėms, turinčioms didelį augimo potencialą. Neabejotinai tokios įmonės yra reikalingos, tačiau svarbu paminėti, kad mažas vaikų darželis, taikantis inovatyvius metodus ir įdarbinęs 3-5 žmones ilgalaikėje perspektyvoje gali atnešti daugiau pajamų ir naudos negu aukštųjų technologijų startuolis, įdarbinęs tiek pat darbuotojų ir pasirengęs bet kokių momentu išvykti iš Lietuvos, jeigu užsienyje pasirodytų geresnės sąlygos augimui ar geresniam pelnui uždirbti. Taigi užtikrinant darnų ilgalaikį vystymąsi, šaliai yra svarbu skatinti smulkiojo vietinio verslo įmonių steigimąsi, kas padės žmonėms pereiti iš viešojo sektoriaus, kuomet valstybės įstaigos moka atlyginimus ir mokesčius, į privatų sektorių. **Siūlytina taikyti panašius kaip rizikos kapitalo fondo principus: įsteigti fondus, iš kurių finansuojami tik smulkūs vietiniai verslai. 50% šio fondo lėšų galėtų sudaryti lėšos iš valstybės biudžeto, kitą pusę dengtų privatūs investuotojai.** Tokie fondai galėtų teikti paskolas be turto įkeitimo. Paskolos būtų gražinamos tik sėkmės atveju. Ilgalaikėje perspektyvoje privatūs investuotojai uždirbtų iš sėkmingų įmonių, o valstybė surinktų didesnį biudžetą, nes būtų kuriamos darbo vietos ir mokami mokesčiai.
4. Kita galimybė yra gauti pradinį kapitalą dalyvaujant įvairiuose verslo konkursuose. Yra daugybė verslo idėjų konkursų, kuriuos organizuoja valstybinės institucijos, savivaldybės ir netgi verslo įmonės. Tačiau yra didžiulis skirtumas tarp geros idėjos sukūrimo ir jos įgyvendinimo realybėje. Vienas iš pagrindinių skirtumų nuo kitų konkursų yra tas, kad projektas "Create County" nukreiptas būtent į verslo sukūrimą. Deja, daugelis pasirenka lengviausią kelią ir susitelkia ties idėjomis, o pinigai išmokami už realiai nepasiektus rezultatus. Kai kuriuose konkursuose pinigai yra išmokami, kuomet dalyviai gali pateikti keletą sąskaitų, įrodančių, kad jie kažką nuveikė. Nors tai jau geresnis požiūris, tačiau tai vis tik tai priemonė, vertinanti nesėkmę iškilus pirmiesiems sunkumams – "mes bandėme, tačiau mums nieko neišėjo, štai mūsų dokumentai". **Siūlytina pakeisti pinigų/prizų išmokėjimo tvarką tokiuose konkursuose. Prizinės vietos turi būti skiriamos tiems, kurie įdėjo daugiausia pastangų ir pasiekė rezultatų, o ne už idėjas ar pateikimus dokumentus.** Turėtų būti pasirašoma sutartis, kuriame susitariama, kokios užduotys bus atliktos tam, kad verslo idėja būtų sėkmingai realizuota. Žinoma, negalima tikėtis, kad laimėtojai pasiektų tam tikrų nustatytų ekonominių rezultatų: kiekvienas verslo projektas turi potencialą, kuris gali būti realizuojamas pilnai arba jo nepavyksta realizuoti. Tačiau galima reikalauti, kad būtų įdėta 100% pastangų, siekiant gautus pinigus investuoti į verslą. Toks požiūris užtikrina, kad pinigai nebus

iššvaistyti tokiuose verslo konkursuose, o pinigai bus skiriami tiems, kurie nori ir yra pasirengę padaryti viską, kad verslo idėja būtų įgyvendinta sėkmingai.

5. Projekto metu buvo pastebėta, kad studentams sudėtinga rasti pakankamai laiko ir motyvacijos vykdyti verslo projektą studijų metu, kadangi jie turi didelį studijų krūvį, o dalis jų dirba pilnu ar daliniu užimtumu. Be to, kiekviena savivaldybė suteikia nedidelio dydžio sumas vietinėms naujai įkurtoms įmonėms, kurios dalyvauja verslo idėjų konkursuose ar taikant kitas priemones. **Savivaldybėms siūlytina paremti studentus, kurie yra pasirengę kurti vietinius verslus, sukurti naujas darbo vietas, kad jie turėtų galimybę grįžti atgal po studijų į gimtąsias vietas, čia gyventi ir dirbti.** Taigi tiek savivaldybės, tiek jauni žmonės jaus abipusę naudą taikant šią paramos priemonę.
6. Aukštosios mokyklos turėtų teikti stiprią paramą jaunesiems verslininkams. Latvijoje komandos, kurios jautė savo aukštosios mokyklos paramą, pasiekė iškeltų tikslų lengviau ir greičiau. Viena vertus, sėkmingai įgyvendintos verslo idėjos prisidėtų prie aukštosios mokyklos įvaizdžio formavimo ir įrodytų, kad jie rengia studentus, gebančius savo įgūdžius ir žinias pritaikyti realiame gyvenime. Kita vertus, studentai gali išnaudoti aukštosios mokyklos patirtį, žinias, tinklus įgyvendinant verslo idėją. **Kai kurios aukštosios mokyklos teikia savo studentams verslo inkubatoriaus galimybes. Ši praktika turėtų būti tęsiama bei toliau tobulinama. Aukštosios mokyklos turėtų įvertindami studentų žinias ir rašydami įvertinimus atsižvelgti į studentų praktinius pasiekimus.** Tai geriau parodo, kad studentai tikrai išmoko ir suprato išdėstytą informaciją, negu spręsti testus ar rašyti referatus.

Kontaktinis asmuo: Rasa Žilionė, VšĮ Inovacijų biuras

Tel. 8 674 44617

El. paštas: info@inovacijubiuras.lt